

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Jánosi-utca 54. szám. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Tanítóknak egész évre . 2 frt.
" fél évre . 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pekorágyi-utca 1. szám a. a. könyvnyomdában — Ide intézendők a kiadóhivatali illető előfizetés, hirdetés, nyilttér és egyéb felzárások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos péntor térfogata 6 kr.
Bélyegdíj minden beiktatás után 20 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai pósthivatal. Az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — **Hirdetést** csak a kiadóhivatal vesz fel.

A tekintetes nemes vármegye.

Tagadhatatlan tény, hogy azon ellentétek, melyek társadalmi osztályaink érintkezéseiben évek óta tartó surlódásokban nyilvánulnak, s melyeknek megfigyelése minden felvilágosodott, liberális és igazságos gondolkozású ember lelkét aggodalommal és sajnálkozással tölti el, immár a magánélet köréből kiléptek s a közügyek tárgyalására szentelt középületek falai közé hurcoltatnak be.

A lehetőségig tartózkodtunk e kényes kérdések bírálatába fogni; elfogulatlan olvasóink bizonyonnyal tapasztalták, hogy az osztályérdek iránt semmiféle előzékenységet és semmiféle ellenszenvet sohasem tanúsítottunk, azt tartván, hogy egy lapnak az osztályok felett kell állania s minden személyválogatás és mellétekintet nélkül egyedül a hibát és érdemet mérlegelnie.

Azon sajnálatos határozat, mely legutóbbi megyei közgyűlésünkön az igazság és a tételes jog esökönnyös, merev megtagadásával kimondott, kényszerít azonban bennünket arra, hogy a tekintetes nemes vármegye és a nemzeti város — mint a nemesi és polgári osztály jogi kifejezése — között létező ellentéttekkel, mint komoly társadalmi kérdésekkel foglalkozzunk. A konkrét esetre nézve röviden többször elmondtuk már véleményünket, s ez Rimaszombat városának — törvényeinkkel együtt — föltétlenül igazat ad. De e konkrét esemény háttérben, valamint keletkezésének előzményeiben oly motívumok látszanak lappangani, melyek ha félreértésekből származnak, érdemesek arra, hogy megvilágítsanak, ha pedig csakugyan roszakaratnak eredményei, méltán sújthatók a közvélemény jogos ítéletével.

S itt — egyelőre — átadjuk a szót köz-

életünk egy élesszemű figyelőjének, ki e ezikk élére nyomott czim alatt hozzáunk beküldött érdekes levélben foglalkozik a fenforgó ügygel és az azzal kapcsolatos kérdésekkel.

„A folyó évi október 27-én tartott megyebizottsági közgyűlésen, — írja — mikor a nemes vármegye matador szónokai dühös kifakadásokkal dikezióztak Rimaszombat város rovására: a Petőfi-szobor mellett ülő ködmönös bizottsági tagok egyike meglökte könyökével a szomszédját, sugva mondván: „haragszik a vármegye,“ mire a meglökött falusi bíró azt sügta vissza: „pedig aki haragszik, az nem hozhat igazságos ítéletet.“

A jó atyafiak azért beszéltek így, mert nem értették a dolgot, pedig értelmes emberek voltak. Mert hát fel sem tették a nemes vármegyéről, hogy az épen nem akar most *igazságos* lenni, mivel egyenesen *nem nemes* bosszuállásra határozta el magát Rimaszombat város irányában, a mi pedig harag nélkül jól alig hajtható végre. És a harag itt mindig kéznél van, mivelhogy annak alapja, a gyűlölet állandóan ápoltatik a nemes vármegyén Rimaszombat város ellen.

Sokan még a régen multból azért haragsznak Rimaszombat városra, mert a vármegye székhelye ide tétetett, nem pedig oda, a hová azt sokféle ágazó érdekek ajtították.

Mások meg — természetesen gentry-k — egyszerűen azért haragszanak Rimaszombat városra, mert *polgárelemből* áll, tehát megvetni való.

Ehhez járul aztán, hogy Rimaszombat városnak a magas miniszterium egynemely dolognál a vármegye ellenében igazat adott, a mit a vármegye büszkesége természetesen meg nem emészthet. Ilyen eset volt különösen az, midőn Rimaszombat város a vármegyének a Lopoecy-féle

gyógykezelési ügyben hozott alispáni határozatot helybenhagyó másodfoku határozatát a maga érdekeire nézve sérelmesnek találván, azt tovább felebbezte a belügyminiszteriumhoz és a vármegye ezt a beadványt a következő hivatalos stílussal intézte el: „*két egybehangzó határozattal ellátott ügyben harmadfoku vizsgálatot kérő folyamodás a határozat jogerejét már fel nem tartja, — de a fellebbező városi hatóság ám lássa, mi hasznát veszi a huzakodásnak,*“ a belügyminiszterium pedig, összetörve az alispáni és vármegyei egybehangzó határozatokat, még is egészen Rimaszombat város felebbezésének adott helyt.

Ez már aztán elegendő ok volt arra, hogy Rimaszombat város, mert igaza volt, a vármegye részéről még jobban gyűlöltessék és a vármegye intézőit egyenesen azon elhatározásra vezesse, de csak *egymás között*, hogy Rimaszombat városnak nem szabad igazának lenni ezentúl soha. Hallottunk is imitt-amott nem egyszer ilyen beszédet: „*Rimaszombatnak igaza van, de azért ellene fogok szavazni.*“

Ily elfogult állást foglal el vármegyénk Rimaszombat város ellen régóta, állhatatosan; és mindig készenlétben álló faktorai segítségével minden egyes alkalmat felhasznál arra, hogy hatalmát a szegény várossal éreztesse, hatalmi állása fölöli téves, de vakon elbizakodott felfogásában nem törődve azzal sem, hogy munkáját a közvélemény igazságosnak, s a mire oly nagy súlyt fektetnek: „nemes“-nek egyáltalán nem találhatja. A parasztkáplár sem törődik azzal, ha valaki helyteleníti, hogy a nálánál értelmesebb, vagy legalább is vele egyenlőn értelmes közkatona ok nélkül pofon verte. Megteszi ő azt még máskor is, mert neki ez hatalmában van. Ez elég hozzá.

anyagias felfogás felé hajlik, de melynek mégis érzéke van a nagy jellemek tisztasága iránt, meghajlik az előtt, kiblen színről-színre láthatja az erős karakternek szepölten tisztaságát. És annyival inkább csodálja, mert az kimagaslik a tömegből, annyival inkább méltányolja, mert módjában van, hogy megbírálja s a kiesinyes külsőségeken kívül nem talál rajta semmit, a mi az ő gáncsolásra és gáncsolódásra való hajlandóságát kielégíthetné.

A későbbi kor történetirója előtt azért lesz érthetetlen a tisztelet ama kultusza, mely Irányit körülvette, mert akárhogy visszanez a multba, nem láthatja majd ennek a férfinak egyéniségét úgy, a mipt mi, az ő kortársai látjuk ezt.

Nem volt igazán nagy ember, ha a nagyság ama mértékét alkalmazzuk rá, melyet a jelenkor kimagasló alakjainak jellemzésénél használnunk kell. Maradandó, nagy alkotások nem jelölik meg az ő nyilvános szereplésének terét; eszméinek se tudott olyan érvényesülést szerezni, hogy azok fordulatot alkottak volna kora felfogásában; legfőkébb áramlatot csináltak, a melyet azonban könnyen elsöpörhet valamely újabb áramlat. Nem volt sem teremtő erő, se nagy szervező tehetség. Ha mégis kivívta korának tiszteletét olyan mértékben, mint a most élő jelesek közt serki más, ezt csak ritka, szinte fenomenális egyéniségének köszönhetette.

A közélet terén való csaknem félszázados szereplésének során csodálatos következetességgel buzgólkodott egy kitűzött irány mellett és soha meg nem tántorodott, soha meg nem hajlott, soha meg nem alázkodott. Az a szellem, mely átlengte a 48-iki nagy idöket, belement az agyába, meg a szívébe, s az a szellem párosult olyan becsületességgel, mely mindig őrt állhatott eszekekedeteinél. A 48-iki idök politikai és hazafias szelleme, meg a karakternek hamisítatlan tisztasága alkotta meg az Irányi Dániel egyéniségét. A puritán erkölcs nála nem takarója, hanem Igazi rugója volt a cselekvésnek.

Ez a puritán erkölcs, a szabadság- és emberszeretethe felolvadó lelkinemesség jellemezte szereplését a szabadságharc idején, mikor, mint huszonhat esztendő fiatal ember, Pest város kormánybiztosaként örködött az ostromlott város polgárainak jóléte fölött. Ez jellemezte, mikor fölkereste Világosnál Görgyeyt, hogy utolsó kísérletet tegyen a fegyverletétel megakadályozására; ez vezette az emigrációban, mikor szegény nevelőként tengette a külföldön életét, de pillanatra se feledkezett meg az elnyomott nemzetnek és hazának tartozó kötelességekről. És ez vezette, ez inspirálta negyedszázados poli-

TÁRCZA.

Nem bánom, hogy költő lettem.

Nem bánom, hogy költő lettem,
Pedig drágán megfizettem.
Feláldoztam ifjuságom,
Ugy elillant, mint az álom.
Széthullottak, mind a rózsák,
Elöttem a zord valóság.

Pislogó mécs füstje mellett
Énekeltem lángszerelmet,
Mely, mint a nap, olthatatlan,
Föld alól is égve lobban.
S a mig róla dalogattam,
Majd elepedt szomjas ajkam.

Mások bölesen üritgették
Az örömek teli kelyhét;
En odafenn a felhőkben
A szivárványt egyre szöttem,
S elvesztettem lenn a földet
Az ibolyás, enyhe völgyet.

Vitt magával a költészet —
Elfeledtem rakni póztékát,
Nem tanultam póztántól,
A dalos kis paesirtától:
Ha magasból visszaröppen,
Fészke várja lenn a rögben.

Vége, vége! Nincs családom,
A boldogság fáj, ha látom.
Hü feleség örök gondja
Nem csügg rajtam mosolyogva.
Nem derit föl játszi gyermek:
Folytatása életemnek.

Mégis, ha zeng lantom húrja,
Elfelejtetek mindent újra.
Lelkem előtt csillag reszket,
Mind leszórom a keresztet.
Főlesillamló, röpke szárnyon
Szállok túl e szűk határon.

Lakjatok csak palotákban,
Földi élvek mámorában,
Szarujából hintse öntse
Minden javát a szerencse:

Napok fény- s szerelemben
Nyomtalanul tova lebben.

Muló kinesért nem esengek:
Dalt népemnek dalra zengek.
Csókkal ihlet égi múzsa,
Kobzomat megkoszorúzza.
Boldog vagyok elhagyottan
Büszke vagyok a nyomerban.

Sors csapása sújthat, érhet:
Fölmagasztal a költészet.
Lerogyhatok az utszélen
Haldokolva, rongyban, éhen:
De a réten, de a halmon
Dalaimat sirni hallom.

Szivem mélabus danája
Elkísér a másvilágra.
Meg-megeseredül sírom halmán
Pásztorleány édes ajkán
Ajkról ajkra szálló dalom,
Te vagy az én diadalom!

Pósa Lajos.

Irányi Dániel.

„Ilyen férfiu emléke előtt meg kell szünnie minden pártellenétnek.“

E sokat jelentő mondás kíséretében tette le a szabadelvű párt szónoka, Bokross Elek a hazafias elismerés koszoruját Irányi Dániel emléke előtt. Az örökös politikai ellenfélnek ez a magasztaló kijelentése jellemzi azt az általános nagy tiszteletet, a miben részesült Irányi Dániel, kinek ravatalát ma az egész nemzet gyászoló közvéleménye veszi körül.

Valamely későbbi kor történetirója, ki a jelenkor följegyzéseiből tanulmányozza majd a magyar nemzet mostani közéletét s ennek férfait, aligha megérti egész alaposan azt a mélyreható bánatot, azt a rendkívüli elismerést, és egyhangú magasztalást, mely nagy halottunkat illeti. És ha kutatni fogja ennek tulajdonképen való okait, talán rájuk se talál, mert az Irányi Dánielt kitüntető nagy tisztelet s az elvesztése után fölsíró mély nemzeti gyász nem az elhunyt maradandó alkotásaiban, hanem az ő egyéniségének, az ő magán- és politikai karakterének rendkívüliségében találja magyarázatát.

Az alapján épenséggel nem ideális korszellem, mely az eszmék csodálatos forrongásában s a minden irányban való erős haladás fejlődés hatása alatt bizonyos

Lapunk mai száma hat oldalra terjed.

Alkalom pedig gyakran akad, mert a nemes vármegye oly ügyes, hogy a kákán is megtalálja a csomót.

Hozzá a kivétel igen könnyű, mivel a nemes vármegyenek módjában áll, dolgait oly sorrendben venni elő, hogy a Rimaszombat városra vonatkozó ügyeknek tárgyalása *véletlenül* mindig a déli 12 és 1 óra közötti időre essék, mikor a *polgárváros* ebédjét eszi, tehát ezalatt nem lehet jelen a vármegyén, hogy magát kellő számban védelmezhesse.

De hát miről is volt szó azon a közgyűlésen? Arról, hogy a vármegye, bizonyos ügy elintézésénél, határozatában egy mellékesen azt mondotta ki, hogy „a vármegye székháza külön hatósági területet képez.” — Rimaszombat város pedig, miután a vármegyei határozat intézkedő részét előbb pontosan végrehajtotta, csupán azt volt bátor előterjesztésében megjegyezni, hogy a vármegyházára vonatkozó kijelentést nem bírja megérteni, mivelhogy oly törvényt, melynélfogva ez lehetséges volna, nem ismer; ezen kérdés megvilágításaképpen felhozván előterjesztésében hogy köztörvény szerint „a rendezett tanácsú városok magok teljesítik a város területén mindazt, a mit a bírósági, közbiztonsági és közigazgatási rendszert terén a fennálló törvények és rendeletek a rendőri hatóságokra bízna”, sőt „jogukban áll, ezen dolgokra nézve saját szabályrendeleteket is alkotni, — továbbá: „hogy a vármegyei törvényhatóságnak is jogában áll, szabályrendeleteket alkotni, azonban csak önkormányzati hatáskörének korlátai között s e részbeni intézkedéseivel sem a köztörvényt, sem pedig a községek önkormányzati jogait meg nem sértheti.”

Ezen előterjesztés felett a vármegye meghallgatta a saját jogi tanácsosát, a tiszti főügyészt is, aki azonban szintén azt felelte rá, hogy a város által kifejtett felfogás és álláspont a törvénynek egészen megfelelő.

Maga a vármegyei közgyűlés is belátta, hogy a vármegye határozatában kimondott elv nem érvényesülhet s a vármegye székháza azon hatáskörből, melyet Rimaszombat rendezett tanácsú város a városban s ennek területén létező személyekre és vagyona gyakorolni a köztörvény által fel van jogosítva, semmiképp sem vonható ki, mert akkor — per analogiam — azon épület felett, melyben a kir. Curia, mint legfőbb ítélőszék hozza meg ítéleteit, csak magának a királynak lehetne bíraskodni.

Mégis mit csinált a nemes vármegye?

Azt a mit rendesen csinálni szokott, ha Rimaszombat városnak valamiben igazsága van: a kákán csomót keresett és meg is találta az is szócskában. A nemes vármegye hatalmasai kisütötték, hogy ezen szócska a város részéről tiszteletlenséget, gorombaságot fejez ki a vármegye irányában, tehát megrovandó érte, mert — ugymond — a vármegyét kellett volna előbb említeni az előterjesztésben, azután a várost, nem-

tikai pályáján, melyen mindig a nemzeti függetlenség eszméjének megvalósítása mellett küzdött, s mindig a polgári jogok feltétlen egyenlősítése érdekében buzgókodott.

Es ha nagy alkotások nem hirdetik is dicsőségét, van az ő következetes elvi harszának két jelentőségteljes eredménye. Az egyik az, hogy neki köszönhetik a nemzet alsóbb néprétegének milliói a botbüntetés eltörlését, amit az ő folytonos követelése után iktatott törvénybe a parlament Horváth Boldizsár alatt; a másik pedig az, hogy az általános vallásszabadság kimondására ő teremtett a nemzet közgondolkozásában uralkodó áramlatot. Huszonöt esztendőn át, minden esztendőben nagy beszéd kíséretében terjesztette be az általános vallásszabadságra vonatkozó indítványát. Volt idő, mikor megrálgalmazták, volt idő, mikor kigunyolták ezért; de sohase rettentette vissza a korszellemnek silány alakulása. És végre csakugyan megérte, hogy a mult esztendőben egyhangulag fogadta el a parlament huszonötödösödös beadott indítványát.

Es amilyen volt a közélet terén: önzetlen, következetes és ünnepélyes, olyan volt magánéletében is, csak hogy itt még szegénysége is hozzájárult egyéniségéhez. Agglegényi állapota lehetővé tette, hogy otthon is mindig kothurnusban járjon, s ugy vérvé vált az önzetes ünnepies magatartás, hogy ezt még a barátjaival és elvtársaival való benső érintkezésében se vetkőzte le. Ez adta meg az egyéniségének azt a hideg jellegét, mely okozta hogy környezetét sohase melegítette fel, csak tiszteletet keltett benne. Ugy látszik, így is akarta.

Olyan szigorúan ragaszkodott mindig az egyenes uthoz, hogy óvakodott mindig az utógondolatokra való hajlandóság látszatától is, hogy szereplésében okvetlenül valami merevségnek kellett nyilvánulnia. Temperamentuma sohase élénkült föl, parlamenti felszólalásaiban sohase vétett a formák ellen, s bár politikai irányzata radikális volt, egyéniségében semmi se volt a külsőképp nyilvánuló radikalizmusból. Ez volt az oka, hogy a párt, melynek hosszú időn át vezére volt, sokszor elégtelenedett az ő nagy simasága miatt.

Macaulay, a nagy angol essayista a többi közt így jellemzi Hampden Jánost: „Ez az ünnepelt puritán vezér csakugyan egyedüli példánya az oly nagy embernek, ki a nagyságot sem nem kereste, sem nem kerülte, ki a dicsőséget csak azért találta meg, mert a dicsőség ép a kötelesség egyenes útjában volt.”

Ez a jellemzés ráillik Irányi Dánielre is.

Szatmári Mór.

pedig megfordítva a város után a vármegyét is. A nemes vármegyeének, mint feljebbvaló hatóságnak ehhez joga van ép úgy, mint a paraszt-káplárnak az iskolázott közlegényvel szemben.

Ez a helyzet valóban a kétségbeesésig elszomorító.

Azért szereztük meg s közöljük a város előterjesztésének szövegét fentebb olvasható *szószórinti* valóságában, hogy mindenki közvetlenül ítélhesse meg, mennyire igazságtalan és nem nemes volt a vármegye, midőn abban tiszteletlenséget és sértőt talált Valóban, a ki ezen előterjesztésnél az is szócska alkalmazásában egyebet látott a helyes syntaxisnál: az, elaltatva lelkiismeretét, szándékosan rendelte alá minden jobb érzését a rosszakaratnak, melylyel Rimaszombat városnak ezélatosan ártani kívánt.

E szerint az *alkotmányos* vármegye hatalmasai azt kívánják, hogy miként a kacsuka hazájában, ha valaki a mindenható ezért említi: úgy nálunk is minden *polgár ember*, ha a vármegyháza előtt elhalad, keresztet vessen magára. Pedig az olyan vármegye, a mely — mintha csupa hajdukkal volna dolga — így ir hivatalosan: „*rimaszombati városi polgármester az árvapénztári vagyonkimutatásokat 8 nap alatt hozza be.*” ne kívánja, hogy tőle valaki stylus curialist tanuljon.

És az ilyen vármegyének épségben fenntartásáért rajongni — a mai világban hazafias dolgokat tartatik!”

* * *

Ugyancsak ezen nagy port felvert határozathoz. szól az a szerkesztőségünkhöz érkezett levél is, mely minden személyes érdektől menten, a következőkben ad kifejezést az ügyre vonatkozó tárgylagos és jogi szempontból indokolt véleménynek:

„Tisztelt Szerkesztő ur!

Meglepetéssel olvastam a m. hó 27-én tartott megyei közgyűlés azon határozatát, mely a városi és megyei kérményseprő szabályrendeletek tekintetében hozott alispáni határozatot jóváhagyva, hozzájárul annak „elvi kijelentéséhez”, hogy a vármegyháza külön hatósági területet képez, mely a városi hatóságnak alávetve nincs.

Ohajtanók tudni hol van az a törvény, az a §, melyre ez alapítva van? Hiszen ilyen kivételes, a jogegyenlőséggel ellenkező rendelkezés ha fennáll, csak is határozott törvénnyel indokolható. Tudomásom szerint ilyen nincsen: tehát a jelzett határozatban természetesen az idézhető nem is volt. Miután azonban alig volt kilitás arra, hogy véleményem a határozat pártolónak eléggé imponálna s miután a dolog elég fontos, siettem kikérni oly teljesen illetékes egyének nézetét, a kiknek objectivitásához szó sem férhet. Ezek voltak *Lechner Ágost* és *Fayer László*; mindkettő a budapesti egyetem szaktanára és szakmájában első rangú tekintély. Közöltetvén velük a tényállás, véleményük az volt, hogy az a jog, melyet a megye székháza részére vindicál s mely a nemzetközi jogban *exterritorialitas* neve alatt ismeretes, vonatkozik és érvényben áll a követek palotáira s a keleti államokban követi hatáskörrel felruházott consulok lakóhelyére nézve, de tételek törvényeinkben a megyei határozat *semmiféle alappal* ma már nem bír. A régi *salva guardia*-kat elsöpörte a 48 iki átalakulás és Gömörmegye hiába kísérti meg, mert nem lesz képes azokat föléleszteni. Vajjon, ha a határozat csakugyan helyes, mi történik akkor az állami épületekkel? Miért nem jut eszükbe a minisztereknek és Pestvármegyének saját palotáik tekintetében a fővárossal szemben hasonló jogokat vindicálni, vagy ezek talán nincsenek kötve a Budapesten érvényes szabályrendeletekhez még a legkisebb részletekben is?

Budapest, 1892. nov. 8. B. I.“

Rimaszombat r. t. város költségvetése.

Városunk jövő évi költségvetése, mint lapunk mult számában is jeleztük, már elkészült s a három teljes ivre terjedő részletes kimutatás a képviselő testület tagjainak kezében van; nemsokára a közgyűlés elébe fog terjesztetni, mely alkalommal minden ahoz értő városatya elmondhatja fölöle véleményét s szavazatával hozzájárulhat annak el- vagy elem fogadásához.

Ha végig tekintünk a szükséglet hosszú lajstromán, a megszokott rovatokon figyelemre méltó változást alig találunk: körülbelül ugyanazon tételek vannak felsorolva az új előirányzatban is, a melyek már évek hosszú során át, mint elkerülhetlen kiadások szerepeltek a költségvetésekben, — ha csak az nem mehet újdonság számban, hogy az összegek előrelátásból koronaértékben vannak kitüntetve. Ez azonban csak a numerosokon változtak.

Az összes szükséglet 163.799 korona és 66 fillér, melynek majdnem felét a személyes járandóságok képezik, a mennyiben a tisztviselők és különböző címeken alkalmazottak fizetésé meghaladja a 75 ezer koronát, tehát a ma még törvényes penzértékben a 82 ezer frtnyi szükségletből 37 ezer frt megy a fizetésekre. Elég csinos ösz-

szeg, mindamelllett — bár némely állásnál némi fizetésjavítást látunk — tisztviselőink még mindig nincsennek oly méltányosan fizetve, mint a mennyit legtöbb esetben az állás tekintélye s az avval összekapcsolott szakavatott és lelkiismeretes munka jogosan igényelhet.

A szükséglettel szemben a fedezet összege 155.906 korona és 87 fillér; a hiány tehát 7892 kor. 79 fillér, melynek beszerzéséről a képvis. testület van hivatva gondoskodni. Az egyensúly tehát nincs helyreállítva, minek oka részint a fizetésemelésekben, részint más apróbb tételeknél a bevételek rovatában a mult évre jóváhagyott összegek leszállításában keresendő. A fizetés emelését feltétlenül helyeselheti mindenki, de a tételek leszállításának oka felvilágosításokra szorul. Így a községi fiu és leányiskolai beiratások díja jövőre 700 koronával van kevesebbre előirányozva. A törvényszéki épületekre előlegozott pénznek immár nyolczadik részlete fog esedékessé válni, hátra van még részlet s ezzel a 135 ezer frt töke végképen ki lesz merítve; a város egy szép épülettel gazdagabb lett, de egy oly jövedelemtől fog elesni, mely évek során át a bevételek rovatának egyik legfontosabb tételét képezte. Már előre borsózik a hátunk attól a kérdéstől, hogy mennyi lesz majd akkor a pótdadó? Mert azok a beruházások, melyeket a modern város fejlődése lépten-nyomon megkíván, hogy a korral haladhassunk, nem fognak kevesbedni; a csatornázás és vízvezeték tengeri kigyója csak egy elodázott teher s bár a hivatalos körök a község körében fel-felhangozó óhajásokkal szemben füleiket mindig bedugták, nem kételkedhetünk azon, hogy a legközelebbi költségvetések valamelyikében a jelzett két égető szükség jelentékeny összeggel fogja szaporítani a fedezetlen hiányt és a pótdadót. Még most kinyögjük valahogy a közel 4000 forintot annyival is inkább, mert a költségvetésnek egyetlen tétele sem olyan, melyet törülni, vagy lejjebb szállítani lehetne. Így a képviselő testületnek ez idő szerint nem lesz más teendője, mint az, hogy a praelimináret en bloc elfogadja. Örvedetes tudomásul vesszük az egyes fizetésemeléseknél főleg a gazdasági tanácsos javadalmazásának, mely sok felelősséggel, gondnal és munkával van egybe kapesolva, 300 frtről 1000 koronára való felemelését.

Műkedvelők színi előadása Rozsnyón.

Ujabb időben a műkedvelői előadások nagy divatba jöttek vármegyénkben, minek a közmívelődés minden igaz barátja csak örülhet. A műkedvelők ugyanis, habár nem nyújthatnak oly magas műtveket, mint kütünő szintársulatok, elérhetik, sőt meg is haladhatják azon előadások általános színvonalát, melyekkel vidéki szintársulatok kisebb városokban keresik keserű kenyerüket. Hat ezen színvonal elérését feltételezve elsőseget adunk a műkedvelői előadásnak, mert 1. a község nem veszít, 2. valamely jótékony intézmény nyer, 3. a műkedvelők sokat tanulnak, 4. a társadalmi élet érdekes témákkal, szép formákkal gazdagodik.

Ha ily mívelő hatást tulajdonítunk a műkedvelői előadásoknak az érett korra, örömmel kell üdvözölnünk a serdülő ifjuság komoly törekvését is ezen a téren, mert a mi gyakorlottabb műkedvelőkhez hasonlítva művészi tekintetben hiányzik, azt bőségesen pótolja az a szives érdeklődés, melylyel minden alkalommal megajándékozzuk a szeretetreméltó, jóra törekvő ifjuságot, azt pedig, hogy még nagyobb hasznára van az ifjuságnak, ha egy jó darabot jól igyekszik előadni, úgy hisszük, felesleges bizonyítani.

Ilyen dicséretes törekvés volt a rozsnyói ev. főgymnásium VIII. és VII. osztálybeli tanulói részéről — telkes, szép tehetségű, ifju hölgyek közreműködése mellett Kisfaludy Károly Cs. Al. óráinak előadása f. hó 5-én.

Helyeseljük a mű választását, mert ez a magyar vigjáték alapítójának legjobb darabja, az irodalom-történeti szempont pedig felette fontos, mikor középiskolai növendékek előadásáról van szó. Egyébiránt e vigjáték ma is igen érdekes annak, kinek nem csak idegrázó drámai jelenetek, esiklandoztató pikantériák vagy kacagtató vastagabb fajta komikum iránt, hanem enyelgő tréfák, mulatságos helyzetek, jó humorral rajzolt typosok és főképen történelmi dolgok iránt is van érzéke.

Ha már most konstataljuk, hogy a község — Rozsnyó és vidékének színe-java — gyakran felhagzó tapsal jutalmazta a szereplőket és általános meglepedéssel távozott az előadásról, egyföül igazolva látjuk, hogy Kisfaludy e darabja még ma is képes mulattatni, másfelől az előadásról állítunk ki dicséretes bizonyítványt.

Az előadás sikerét nagyban fokozták a korhú — 1830. körüli időkbeli való — jelmezek, melyek nemesak érdekesek, hanem nagyon tetszőek is voltak.

Az előadás egybevágóan, simán, élénk tempóban folyt le s minden szereplő lelkiismeretes tanulmányának, néhány meglepő ügyességnek adta tanubizonyosságát. — Vitehen Jolán k. a. most éppen oly szépen, szabatosan ábrázolta az előkelő duzzogó Köröndy Linát, mint néhány héttel előbb az egyszerű szerencsétlen Felhő Klárit, Szoyka Emma k. a. pompás Lucza volt, mint máskori kiváló szereplése után vártuk is, Justh Etelka és Schlosser Sarolta kisasszonyok, mint Lidi és Vilna, annyira tetszettek kedves megjelenésükkel és természetes, jól átgondolt játékkal, hogy kár volna, ha gyakrabban nem lépnének a világot jelentő deszkákra. Jól adták a férfi szerepeket is: különösen kivált eleven temperamentumával és színpadi otthonosságával Boöthy Zsigmond mint Lombai, mulatságos volt Kerekes Zoltán Mokányja, ügyes alakítás volt Kácsér Gyula Kényesi bárója, rokonszenves volt Hevessy László az Elemér gróf nehéz szerepében és igen kitett magáért Paliez János mint Tamás, Ujagh Zoltán is beletalálta magát az Antal inas szerepében.

A sikerült előadás rendezése körül legfőbb érdemet szereztek magoknak Kalmár Imre és Schlosser Albert urak; a női jelmezek Pazár Ilona kisasszony jó izlését és kiváló ügyességét dicsérik.

Az előadás tiszta jövedelme hallomás szerint 110-120 frt az ev. főgymnásium új tornaarnokának felszerelésére fog fordítottatni.

A díszes község sorailban ott láttuk megyénk főispánját és családját is.

—r.

Törvényszéki esarnok.

A rimaszombati kir. törvényszék büntető osztályánál a jövő hét folyamán nyilvános tárgyalás alá a következő ügyek vétettek.

November 16. napján:

1. Más vagyonának megrongálása s becsületsértés vétsége és közösen elleni kibágással vádolt Hajoneser Mátyás ügye.

2. Hatósági közeg elleni erőszak büntetvével terhelt Csenczel Károly és társa elleni büntető.

3. Zsikály György elleni erőszak büntetése és becsületsértés vétsége miatt indított ügy.

4. Maczko Márton büntetőjében összbüntetés kiszabás.

November 17. napján:

1. Lopással vádolt Süveg Pál büntető.

3. Magánokirat hamisítással terhelt ifj. Maczko Jánosé elleni ügy.

3. Zsarolással vádolt Seszták Szép István ellen folyamatba tett ügy.

4. Ragalmazással vádolt Wagner Karolin és társa elleni ügy.

5. Sikasztással terhelt B. M. ellen indított ügy.

6. Felsőbb bírósági ítéletek kihirdetése

A gonosz mostoha. Meghalt az édes anyja a négy éves kis Cs. Jolán nyustyai lakosnak: keservesen is kellett éreznie neki az édes anyai karok ölelésének hiányát, mert az apa hivatásával lévén elfoglalva, a második feleség gondjaira volt kénytelen gyermekét bízni. Amde a mostoha, ha gyöngéd érzelmeket táplál is a reá nézve idegen kiskisét iránt, sem képes az édes anyja ápolását pótolni; hátha hozzá még gyűlölet lakozik szívében, no akkor a szegény árvának bőven kijut a meg nem érdemelt verésből is, a mint ezt a kis ártatlan Jolán esete bizonyítja. Volt része neki is a mostoha karok durva bánatalmazásaiban, melyeknek következménye végül haláleset lett. A mult napok egyikén e miatt kérdőre vonta a büntető bíróság a gonosz mostohát, de annak tagadásával szemben azt, hogy ő a gyermek életét szándékosan akarta volna kioltani, a vértárgyaláson bebizonyítani nem sikerült. A tanúk vallomásai s az orvosi bonczjegyzőkönyv adatai, valamint a sérülések helyeinek egybevetése alapján azonban teljes bizonyítást nyert az, hogy a kiskis halálát a mostoha anyja nagymérvű gondatlansága idézte elő; a miért is eselekményét a btkv. 290. §-ához képest emberölés vétségének minősítette a kir. törvényszék, mely Vozáry György elnöklete alatt ült össze s Szeredinszky kir. alügyész vádló- és dr. Strausz József védőbeszéd-meghallgatása után a fennforgó enyhítő körülmények figyelembe vételével-vádlottat hat havi fogházbüntetéssel sújtott. Ennyiben utólrta tehát az igazság sújtó keze már a földön is a rozslékű mostohát, a kinek az ártatlan gyermek sanyargatásáért egykor majd a tulvilági legfőbb bíró előtt is kell még számolnia.

Hírek és vegyesek.

Lapunk mai számához mellékelten veszik t. olvasóink a Pallas Nagy Lexikonára vonatkozó részletes tájékoztatást. Ezen, az összes emberi ismereteket felölelő, nagyszabású és a maga nemében páratlan irodalmi mű közelebbi ismertetése lapunk más helyén foglaltatik. Ahhoz egyelőre annyit fűzünk hozzá, hogy a műnek budapesti főképviselője: a Révay Testvérek cég gömörmege néve a képvisellelletl *Kármán S.* rimaszombati könyvkereskedését bízza meg, hol a megrendelések az eredeti feltevételek mellett szintén eszközölhetők és a *rendkívül szép mintakötet bármikor megtekinthető.*

Nekrológ. Az angyalok serege ismét megszaporodott egy szeretetreméltó kis gyermekkel. Dezséri Beelik Ivánka, szerető szüleinek öröme és szeméfnye, f. hó 5-én, zsenge öt éves korában örökre lehunyta szeméit. Ellhunytáról a család a következő gyászjelentést adta ki: dezséri Beelik Iván és neje szül. Hanvai Erzsébet — fiokkal Istvánnal — mint szülők; Mednyánszky Sándorné született Fialka Piroška, Hanvay Zoltán és neje született Fodor Mária mint nagyszülők; Fialka Józsefné szül. Beretkei Emilia mint dédanya gyermekeivel, Fodor Abaffy Mária mint dédanya gyermekeivel, a többi rokonok nevében is szomorodott szível jelentik dezséri Beelik Ivánkának a folyó hó 5-én délután, élete ötödik évében, rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult kis halott földi maradványai folyó hó 7-én, d. u. 2. órakor fogtak a róm. kath. anyaszentegyház szertartásai szerint a vályi család sírjába örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szentmise áldozat folyó hó 9-én reggel a méhii templomban fog az urnak bemutatattatni. Áldás és béke lengjen porain! Vály, 1892. november 5. A mélyen sújtott szülők gyászát enyhítse az általános részvét, mely bánatukban osztozik!

Kinevezések. Szarvassi Gyula díjtalan adóhivatali gyakornokot a magyar királyi pénzügyminiszter a rimaszombati pénzügyigazgatóság díjaz számgyakornokká, a kassai kir. ítélőtábla elnöke pedig Vozáry Béla végzett joghallgatót a rimaszombati kir. járásbíró-sághoz díjaz joggyakornokká nevezte ki.

Rimaszombati regáliák. A Rimaszombat és Tamásfalva községek területén beszédendő borítal-, sörítal-, husfogyasztási-, cukorfogyasztási- és szeszitaladó kibérlésére vonatkozó árverés, illetve versenytárgyalás folyó hó 9-én ment végbe a helybeli pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében. Az árverésen több vállalkozó vett részt, s közöttük a legmagasabb ajánlatot a „Moller, Löwy, Mandl és társa” jászberényi cég tette a kikéltési árt meghaladó 45555 frt 55 krral. Az árverés eredménye a pénzügyminiszterium elé terjesztetik, s annak jóváhagyása után fog a vállalkozóval a bérleti szerződés megkötettni.

Vidám háború a kolera ellen. Hatalmas falragaszok hirdették, hogy a rimaszombati desinfiált egyetemi ifjuság mulatni akar. Miután még a kolera, a mostanában uralkodó legnagyobb potentat, mely már Pesten kötött utilaput desinfiált ifjuságunk talpára, esúffá akárták tenni és merték nyilvános, nem desinfiált falragaszokon inzultálni, ebbeli nagy haragjában nem maradt adósok Valószínűleg nagyobb mulatott azon a kolera, hogy a városi publikum desinfiált flóresei mily véknyan hullottak folyó hó 5-én a desinfiált estélyen Terpszichoré oltárára. Ott láttuk: Baksay Józsefné, Cseh Istvánné, Ledniczky Péterné, Madarász Pálné, Smegner Károlyné, Szeredinszky Sándorné, Stolez Mártonné és Süteő Istvánné urnókat; Baksay Aranka és Gizella, Kishonthy

Anna, Komjáthy Irma és Gizella, Madarász Panna, Papszász Irén, Stolez Birike, Süteő Ilka kisasszonyokat.

Gyászhirok. M á k o s Rudolf telekkönyvi hivatalnok, ki e minőségben városunkban is hosszú ideig tartózkodott, mult hó 31-én Nagy-Rözcén elhunyt. A lelkes 48 as hónapok közé tartozott a derék öreg, és szorgalmas hivatalnok volt. Bajtársai és nagyszámú ismerősei részvete mellett folyó-hó 2-án temették el Nagy-Rözcén. — Dolesehal Samu mérnök, ki évek hosszú során át megyénk területén is működött, folyó hó 2-án Losonezon hirtelen elhunyt.

Erdőkivágás engedélyezése. A tornallyai járáshoz tartozó, Visnyó község volt urbéresi tulajdonát képező erdőnek, 12 kat. holdján lévő fakészlet a földmívelésügyi m. kir. miniszterium rendelete alapján kihasználni engedélyeztetett. A nyilvános árverés határideje és a kikéltési vételár a legközelebb fog közzétételni.

Iskola megnyitása. Folyó hó 6-ikán vette kezdetét az iparos segédek téli rajztanfolyama. A megnyitás Groó Vilmos kir. tanácsos tanfelügyelő, Szabó György polgármester, Zachar Gusztáv felügyelő bizottsági elnök jelenlétében történt. Zachar Gusztáv elnök megnyitó beszédében utalt Groó Vilmos, Bernáth István ügybuzgóságára, kiknek fáradozása alapján lett testté az ige, létesült a tanfolyam. Majd megköszönte az állam és a város áldozatkészségét és fejtegette a hallgató ifjuságnak a továbbképzés szükségét, végül a tanulmány vezetőihez intézett buzdító szavakat. Groó Vilmos az ifjusághoz intézte szavait. Fejtegette, mily fontos tényező az állami jólét előmozdításában az iparos elem munkássága. E működés azonban csak úgy lehet sikeres, a termelvény úgy jövedelmező, ha az iparosság versenyt halad a korrall, melynek igényei lépésről-lépésre fejlődnek. A sikert a haladás, a folytonos önképzés, szorgalom hozza meg. Versenyre kel ugyszolván az egész világ, e világversenyben a maradiság elve bukást hozhat a magyar iparra, mert ha nem iparkodunk a felszinen maradni, ha nem mi vagyunk a haladás zászlóvivői, szükségleteinket a szomszéd országok, sőt világországok állják el. Amerika ipari termelvényei Európa piacain is tért tudtak hódítani, stb. stb. Meg kell ragadni a kínálkozó alkalmat, melyet a rajztanfolyam nyújt, stb. — A tanfolyam hallgatóknak száma 25, — vezetője Simkó Endre, ki a szabadkézi rajz tanítása mellett, a polgári ügyiratokban, számítástanban s könyvviteltanban is ad utbaigazítást, ugy, hogy e tárgyakban is van alkalom a továbbképzésre. Az ipari szakrajzot Heinlein G. műfaragó tanító tanítja. A tanítás vasárnaponként délelőtt 10—12, d. u. 2—4 tartatik meg. Ajánljuk e felelet fontos, ingyenes tanfolyamot, a tanulni szerető iparosok figyelmébe.

Erdőőri állomások szervezése. Az erdőörvényből kifolyólag Gömörmegének állami kezelésbe vett községi stb. erdők birtokosai szakvizsgázott erdőőrök tartására köteleztettek a földmívelésügyi m. kir. miniszterium által. Tudomásunk szerint 5 erdőőri állomás lesz szervezve és az erdők ugyanannyi védkerületbe lesznek beosztva. Miután az 5 szakvizsgázott erdőőr, az erdőte-

rületek szétszórtsága és nagy kiterjedése miatt, védkerületeit kellőleg nem ellenőrizheti, a mostani rendszer szerinti mezőőrök, illetve erdőszolgák lesznek hivatva őket támogatni.

Jótekönyvezélu műkedvelői előadás.

A helybeli egyesült protestans főgymnasium ifjusága a tanári nyugdíjintézet javára Rimaszombatban a „Három Rózsa” disztremében folyó 1892. évi november hó 12-ik napján azaz szombaton este (7 és fél óra-
kor) táncmulatsággal egybekötött színelőadást rendez, melyre az érdeklődő nagyérdemű közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség.

Szinre kerül itt először:

A VADRÓZSA.

Színmű három felvonásban. Irta Csiky Gergely. (Ügyelők: Kovács László, Török László, Szarvas Béla. Sugó: Müller Ede.)

Személyek:

Özvegy Hallayné	Benyo Anna k. a.
Klára, leánya	Törköly Margit k. a.
Kapor István, gazdag tőkepénzes	Bodor Dezső.
Konez Lőrincz, zugügyvéd	Bolrus Béla.
Fodor Lajos, esendbízott	Novék Béla.
Boglar Bálint	Algöver Andor.
Sárga, segéd-tanító	Netkovszky Albert.
Kapor Miska, borbély	Vessey Ferencz.
Busa Péter, megyei iktató	Hárman János.
Anikó, neje, Kapor István nővére	Benyo Aranka k. a.
Maresa } gyermekei	Katona Ilona k. a.
Karesi }	Bódy Béla
Körösné, Hallayék rokona	Zachar Mariska k. a.
Vályi, vizsgáló bíró	Törköly László
Juczi } Kapor István	Mindszenty Ilona k. a.
Ferkó } szolgálataiban	Okolicsányi János.
Vasuti államás-főnök	Netkovszky Ernő.
Vasuti portás	Seres Barna.
Törvényszéki orvos	Bendik János.
Csendőr káplár	Noszkó István.
Fer }	Bódy Béla.
Józsi } iskolás fiuk	Czagany István.

Vendégek, utasok, vasuti szolgák, esendőrök. Történik egy vidéki kis városban.

A színi előadást tánc követi.

Helyárak: Oldalszékek és a két első sor 1 frt, a többi 80 kr. Állólhely 50 kr. Deák-, katonajegy őrmestertől lefelé 30 kr. Karzat 20 kr.

Jegyek előre válthatók özv. Miskolczy Istvánné ezukrászdájában.

Felülfizetéseket szívesen fogad és köszönettel nyugtatványoz a rendezőség.

Kezdeté 7 és fél órakor.

Felölős szerkesztő: Lőrinczy György.

Kiadó-tulajdonos: Dr. Bernát István.

Magán-hirdetések.

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

➔ Legjobb óvszer ➔

kolera ellen

az én ugynevezett

kárpáti borovicskám.

3½ literes fonott üveg-kosárban 3 forint,
1 ládika 3 literes üveggel 2 frt 80 kr.
portomentes küldéssel

Christmann L. E.
szepességi különlegességek
szétküldési üzlete
Szepeš-Őr-Mihályon (u. p. Sztrázsa.)

OOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOOO

Nagy faeladás.

Mű- és bányafa eladás.

A néhai Kerepessy István és Márton tulajdonát képezett kis-esoltói, nagy-esoltói, lekenyei, pusztá-tereszkenyei, pelsőcezi erdők összes faállománya, egészben vagy részletekben **1892. évi november hó 22-én** d. e. 10 órakor **Tornallyán**, a nagyvendéglőben magán-árverés útján el fog adatni, mely időre és helyre a t. vevők azzal hivatnak meg, hogy bánatpénzül 10,000 frt teendő le. A feltételek előzetesen alólírott zárgondokkal megbeszélhetők.

Kelt Tornallyán, 1892. nov. 1-én.

2—3 **Tornallyay Árpád,**
zárgondnok.

FLEISCHER és TÁRSA

gépgyára és vasöntödeje Kassán, Eperjesi-ut 6. szám.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legujabb tapasztalatok szemmel tartásával ezélszerűen s gondosan gyártott jóhírnevű gépeit, nevezetesen:

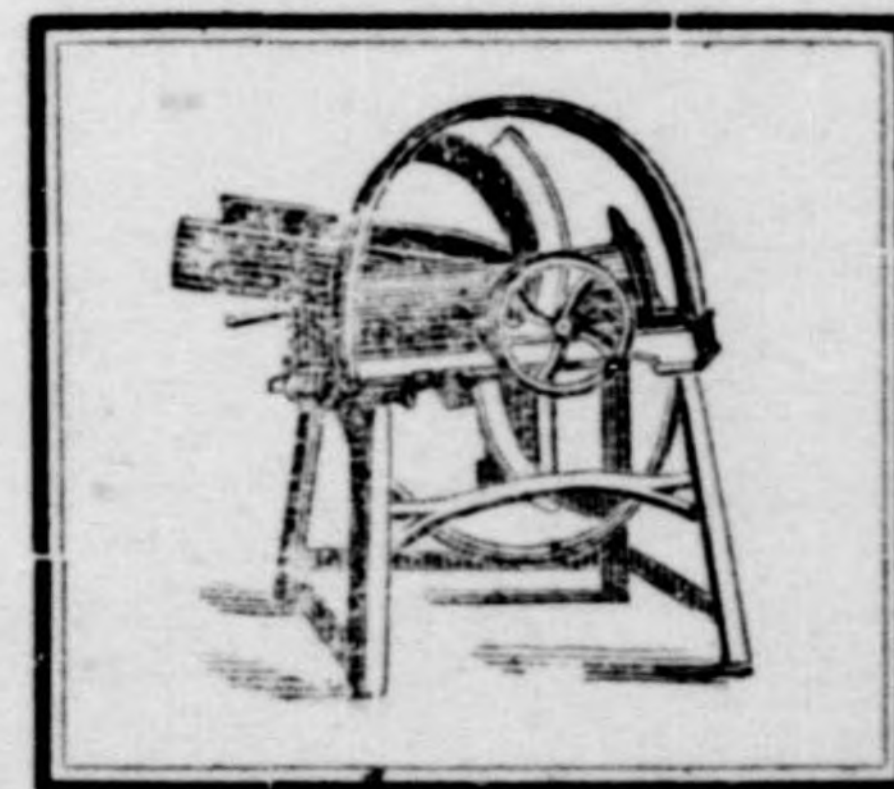
Sorvető és szóróvető gépeket,
Szecekvágókat, kézi vagy járgány hajtásra,
Répvágókat és **tengeri morzsolókat**,
Olajsajtókat és **olajmag-pörkölőket**,
Örlő- és daráló-malmoakat.

Továbbá mindennemű

szivattyukat, gőzgépeket és gőzkazánokat,
szeszgyár-berendezéseket stb.

Gépeink, eszközeink és egyéb gyártmányainkat készletben tartjuk gyárunkban. Gazdasági gépeink képes, valamint öntödénk gyármányai árjegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

1—5

Versenyárgyalási hirdetés.

765. szám. — A gömör-megyeyi m. kir. államépítészeti hivatal területén levő Budapest-Vác-kassai és a Rozsnyó-Lőcse-szandeezi állami közutakon 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. és 1898. években eszközöndő kavics szállítás biztosítása végett a folyó 1892 évi november hó 30-án a keresk. m. kir. miniszterium és a fentnevezett államépítészeti hivatal helyiségében zárt írásbeli ajánlatok útján újabb versenyárgyalás tartatik.

Felhivatnak ennél fogva a vállalkozni kívánók, hogy ajánlataikat a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium segédhivatalainak igazgatójához vagy a fentemlített államépítészeti hivatalhoz ezimezve, legkésőbb a kitűzött tárgyalási nap délelőtti 10 órájáig nyújtsák be. A később beérkezett ajánlatok, valamint általában a bármikor beérkezett táviratok és utóajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Az ajánlatok öt pecséttel zárt borítékban a czímzésen felül világosan kiírandó az államépítészeti hivatal és azon állami közút neve, melyre az ajánlat vonatkozik.

Az ajánlatok az államépítészeti hivatalban átvehető ajánlati és felosztási kimutatási minta szerint készíthetők meg.

Azon esetben, ha ajánlattevő a kereskedelemügyi miniszter ur ő nagyméltósága által elfogadott s az államépítészeti hivatalnál kitett kömintától eltérő könyagot kívánna szállítani, ennek saját peesétjével ellátott két mintáját ajánlatához mellékelni, s egyúttal a felosztási kimutatás 7. rovatában a termelési helyet is megjelölni tartozik.

Az árnak a kereskedelemügyi miniszter ő nagyméltósága által elfogadott s az államépítészeti hivatalnál kitett mintával azonos vagy bár attól eltérő, de legalább is oly minőségű anyagra kell vonatkoznia.

A benyújtott ajánlatok vissza nem vonhatók, s mindegyik ajánlattevő ajánlatának beadásától számított nyolcz heti kötelezettségben marad.

Az államépítészeti hivatal területén átvonuló minden egyes állami közúti vonalra külön ajánlat nyújtandó be. Megjegyeztetik, hogy a nagyméltóságu kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumnak t. évi 26688. sz. a. kelt rendelete alapján rozsnyó-lőcse-szandeezi állami közút 5-14 km. szakaszára vonatkozólag ugy a 2-vel jelölt salakkavicsra, valamint az 1-gyel jelölt mész-kavicsra külön-külön alternatív ajánlatok nyújtandók be.

Az állami közutaknak esuán egyes részeire tett ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Ugy az ajánlat, mint a hozzá mellékelt felosztási kimutatás, szabályszerű bélyeggel látandó el és mindkettő az ajánlattevő által aláírandó.

A bánatpénznek az állam-pénztárba, vagy adóhivatalba történt befizetését igazoló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A bánatpénznek a tárgyalásnál alapul szolgáló felosztási kimutatásban kitett mennyiség után az ajánlott árak összege-nek 5%-át kell kitennie.

Készpénz vagy értékpapír az ajánlathoz nem melléklendő.

Azoknak az ajánlattevőknek, kiknek ajánlata el nem fogadott, bánatpénze az árlejtés eredménye feletti határozathozatal után fog kiadatni, illetve az intézkedés a kiadatás iránt meg-tétetni.

A tett ajánlat vállalkozót azonnal, a kincstárt azonban csak azon naptól fogva kötelezi, melyen azt a keresk. miniszter ur ő nagyméltósága elfogadja.

A vállalati szerződés és részletes feltételek, az ajánlati minta s ennek mellékletét képező felosztási kimutatás és kö-minták az államépítészeti hiva-talnál a szokott hivatalos órák-ban átvehető, illetve megte-kinthetők.

Rimaszombatban, 1892. évi november hó 5-én.

Jurasko, kir. főmérnök.

Árverési hirdetés.

Szab. Rimaszombat r. t. város tulajdonához tartozó, eddig az italméresi joggal bérbeadott **Három Rózsa, Huszár, Gondúzó, Szabadka pusztai** szálloda és vendéglő, **Diana fürdő** kerti helyiség, Főtéri közház alatt lévő **pinceszék** zárt ajánlati versenyárgyalás útján 1893-ik év január hó 1-től számított 3 évre bérbeadandó lévén, felhivatnak mindazok, kik ezen helyiségeket avagy annak egy részét bérbe venni kívánják, hogy ez iránti zárt s az ígért bérösszeg 5%-ával ellátott ajánlataikat **t. évi november hó 18-ának délelőtti 12 óráig** a polgármesteri hivatalnál adják be. — A részletes árverési feltételek a polgármesteri hivatalban a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt szab. Rimaszombat r. t. város képviselőtestületének 1892. évi november hó 2-án tar-tott közgyűléséből.
Szabó György, polgármester.

29301
IX. 892. szám.

A rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóságól.

Árverési hirdetés.

A rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a bor- és söritaladó, ugy a hus- és czukor fogyasztási adóbeszedés, nemkülönbön a szeszitalméri adóbeszedés joga, esetleg a kizárólagos szeszitalméri jogosultság az alább megnevezett községekben az ezen m. kir. pénzügyigazgatóságnál és az ahhoz tartozó pénzügyi biztosságoknál megtekinthető feltételek alatt nyilvános árve-rés útján az 1893. évre, esetleg az 1894. és 1895. évekre is hasznóberbe adatik.

Szabályszerűen kiállított és a kikiáltási ár 10%-át képező bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok akár az alábbi községekre együtte-sen, akár minden egyes községre nézve külön-külön, fentnevezett pénzügyigazgatóság főnökénél legkésőbb az árverés előtt egy órával benyújtha-tók, — az ajánlatban minden egyes adónemre külön-külön kiteendő a felajánlott összeg, valamint azon körülmény is, hogy a szeszitalméri adó beszedési jogára avagy a kizárólagos szeszitalméri jogra tétetik e ajánlat, s hogy az ajánlat 3 évre feltétlenül avagy feltételesen a fel-mondás fentartásával tétetik-e, a nem szabályszerűen avagy késő időben beadott ajánlat, figyelembe vételni nem fog. — A kizárólagos szeszital-méri jogosultságra tett ajánlat csak oly esetben fog figyelembe vételni, ha a szesz utáni adóbeszedési jogra megfelelő ajánlat nem tétetett.

Az illető községek 6 nappal az árverés előtt a kikiáltási ár megajánlása mellett az adókat megválthatják.

Folyó szám	A község neve	Az árverés helye és ideje	Lakosság száma	KIKIÁLTÁSI ÁR EGY ÉVRE										Jegyzet.			
				bor		sör		hús		czukor		Szeszitalméri adó vagy kizárólagos jog			összesen		
				frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.		frt	kr.	
1	Susa	A rimaszombati m. k. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében 1892. november 10-én d. e. 9 órakor.	238	8	70	—	—	1	70	8	22	257	40	276	02	együttesen is	
2	Csiz		556	175	09	60	—	—	30	26	42	24	577	50	885		09
3	Harmacz		686	34	80	—	—	—	13	96	26	16	727	86	802		72
4	Jéne		343	36	97 ¹ / ₂	—	—	—	2	52	15	54	360	15	415		18 ¹ / ₂
5	Zádorháza		177	13	05	—	—	—	2	52	—	—	193	35	208		92
6	Rimaszécs		1525	530	70	150	—	—	270	33	398	76	2186	—	3535		79
7	Radnót		627	43	50	3	50	—	33	60	8	70	697	35	786		65
8	Iványi		395	17	40	—	—	—	2	52	7	74	215	10	242		76
9	Czakó		385	21	75	—	—	—	6	77	6	60	332	22	367		34
10	Martonfala		302	152	25	10	—	—	5	08	5	76	661	41	834		50
11	Béna község		357	21	75	—	—	—	3	40	—	—	129	25	154		40
12	Uraj		479	26	10	1	25	—	5	07	7	38	597	51	547		31
13	Tamási		298	17	40	2	50	—	2	52	1	68	327	60	351		70
14	Zsip		296	17	40	—	—	—	2	52	3	30	197	70	220		92
15	Dulháza		222	8	70	—	—	—	2	52	—	—	206	45	217		67
16	Ujfalu		190	8	70	—	—	—	2	52	—	—	225	—	236		22
17	A., és Felső-Bátka		535	121	80	—	—	—	40	—	62	88	1135	20	1369		88
18	Uzapanyit		1046	108	75	10	—	—	36	64	37	50	1105	80	1298		69
19	Deresk	1019	41	11	—	—	—	31	55	25	44	1051	50	1149	60	együttesen is	
20	Gicze	556	94	74	2	50	—	15	67	27	—	857	40	997	31		
21	Licze	821	72	60	1	75	—	44	07	40	80	994	95	1154	17		
22	Melléte	393	18	75	—	—	—	5	17	8	40	257	50	289	82		
23	Mikolcsány	191	21	75	—	—	—	6	40	4	56	246	05	279	16		
24	Nasztraj	227	25	50	—	—	—	10	67	4	26	227	10	267	63		
25	Aggtelek	490	102	60	25	20	—	29	92	35	98 ¹ / ₂	756	95	950	65 ¹ / ₂		
26	Imola	371	33	53	—	—	—	13	16	9	—	321	10	376	79		
27	Ragály	586	167	85	28	50	—	69	36	68	83 ¹ / ₂	550	15	884	69 ¹ / ₂		
28	Kecső	477	57	60	—	—	—	15	61	7	14	397	80	478	15		
29	Levárt	320	86	85	28	50	—	14	49	9	60	358	21	497	65		
30	Lipócz	354	60	90	14	50	—	13	74	10	11	449	55	568	80		
31	Dobrapatak	227	43	50	—	—	—	8	51	8	64	360	90	421	55		
32	Esztrény	131	20	88	—	—	—	4	—	—	—	93	75	118	63		
33	Derencsény	348	87	—	6	—	—	19	44	12	41 ¹ / ₂	271	50	396	35 ¹ / ₂		
34	Meleghegy	294	65	25	20	—	—	11	81	14	30	282	30	393	66		
35	Alsó és Felső Balog	1582	174	—	35	—	—	134	94	92	10 ¹ / ₂	1450	20	1886	24 ¹ / ₂		
36	Perjése	383	43	50	—	—	—	5	05	5	70	391	50	445	75		
37	Egyházásbást	502	69	60	10	50	—	15	44	18	30	702	45	816	29	együttesen is	
38	Tajti	304	13	50	—	—	—	1	70	—	—	317	85	333	05		
39	Zabar	512	30	45	3	75	—	3	40	27	30	269	25	334	15		
40	Péterfala	515	43	50	—	—	—	5	16	4	50	548	25	601	41		
41	Almágy	540	87	—	10	65	—	4	67	15	36	595	05	713	73		
42	Dobfenek	199	21	75	—	—	—	7	64	—	—	127	50	156	89		
43	Tiba	142	54	—	22	50	—	7	62	2	70	316	11	402	93		
44	Lékenye	327	49	72	38	75	—	13	34	6	—	406	65	514	46		
45	Hosszuszó	575	37	54	—	—	—	18	78	33	84	518	—	608	16		
46	Horka	812	232	72	65	—	—	41	35	120	—	1256	10	1715	17		
47	Csoltó	491	108	49	6	50	—	48	72	23	53	635	40	822	64		
48	Pelsticz-Ardó	300	13	05	—	—	—	5	92	3	—	280	08	302	05		
49	Poszoba	352	51	30	—	—	—	3	60	2	26	125	52	182	68		
50	Alsó-Szuha	572	124	35	—	—	—	22	18	10	91	349	95	507	39		
51	Felső-Szuha	497	68	40	—	—	—	5	46	12	32	332	40	418	58		
52	Szkáros és Felfalu	650	125	15	1	75	—	20	34	39	—	1009	30	1195	54		
53	Harkács	349	191	25	18	50	—	72	26	41	20	1057	—	1380	21		
54	Sánkfala	454	82	65	—	—	—	17	74	21	12	721	50	843	01		
55	Gömör-Panyit	757	141	46 ¹ / ₂	36	75	—	31	34	69	02	793	13	1071	70 ¹ / ₂	a szesznel csak az adóbeszedési jog esetleg együtt is.	
56	Putnok	3128	2952	30	684	—	—	862	21	1751	70	6285	45	12535	66		
57	Héth	320	242	70	—	—	—	9	62	—	—	611	98 ¹ / ₂	864	30 ¹ / ₂		
58	Abafala	688	119	70	2	80	—	9	11	31	38	824	10	987	09		
59	Lénártfala	523	83	45	19	25	—	12	74	21	09	539	75	676	28		
60	Bánréve	495	746	80	654	75	—	221	18	151	08	2321	—	4094	82		
61	Málé	783	68	40	—	—	—	6	75	23	84 ¹ / ₂	607	95	706	94 ¹ / ₂		
62	Szent-Király	485	71	91	1	05	—	22	99	18	91	297	48	412	34		
63	Recske	202	57	—	—	—	—	3	33	5	01	284	85	350	19		
64	Hanva	915	136	20	15	50	—	29	35	44	44						

Közgazdaság.

A mezei egerek nagy csapást okozó fellépései Thessaliában s az ellenük való sikeres védekezés a bacillus typhi-murium segítségével.

LOEFFLER F. tanártól.

Ez év márczius havában minden újságot bejárta a hír, hogy a Larissából jövő távirati tudósítások szerint, Thessalia síkságait a mezei egerek miriádjai lepték el, s az egész termést elpusztítással fenyegették. A mezei egereknek Thessaliában történt tömeges jelentkezése nagyon érdekelt engem, mivelhogy ez év elején a mezei egerek ellenében alkalmazandó új, bakteoriológiai védekezési módot hoztam nyilvánosságra. Ha a lapok tudósításai valószínűleg alapulnak, akkor ime egy felette kedvező alkalom nyílik az általam szerzett tapasztalatok, az általam feltalált bacillus typhi murium ható erejének gyakorlati kipróbálására. Ez a bacillus, a mint erről szóló művemben is kijelentettem, az emésztő szervek által felvételve, csak a házi és mezei egereknél okoz fertőzést és pusztulást, míg ellenben más állatoknál, mint a maeskanál, patkánynál, tengerinyúlánál, sertésnél, éneklő madarak, galambok, tyúkknál stb., melyek azt egyéb tápszerbe keverve vették be, teljesen veszély nélkülnek bizonyult. Kijelentettem említt művemben továbbá azt is, hogy a bacillus gyakorlati alkalmazása szempontjából kívánatos lenne szélesebb körű kísérletek által igazolni a bacillusoknak mezőgazdasági fontosabb állatokra való ártalmatlanságát s minthogy Becker ur Eldénában szives volt juthat rendelkezésemre boesítani, tehát ezek tápláléka utján tette kísérletet. A kísérlet teljesen megfelelő várakozásomnak, még a felette érzékeny barányok is nagy adagokat megbírtak a nélkül, hogy a betegség legkisebb jele mutatkozott volna rajtuk, míg ellenben az ugyanezen bacillusokkal étetett egerek 8–14 nap alatt rendszerint egétyphusba estek és elpusztultak. Ez a jól sikerült kísérlet nagy mértékben valószínűvé teszi, hogy a tekintetbe vehető mezőgazdasági állatok is, mint lovak és ökrök szintén nem lesznek fertőzésnek kitéve. En a bacillusnak a thessaliali nagyon fenyegetett mezőkön leendő gyakorlati alkalmazását minden fontolgatás nélkül merem volna ajánlani, miután a juh, mely ezen területeken egyedül tekintetbe vehető állat, nem bizonyult fogékonynak a fertőzésre.

Midőn a görög kormányt a berlini görög követ műremre figyelmessé tette s főleg midőn a hírneves francia bakteriologus Pasteur tanár ajánlatba hozta az általam feltalált bacillust, márcz. 29-én megrendelést kaptam a görög kormánytól, hogy küldjek néhány vírussal telt üveget kísérlet végett Thessaliába és én pillanatig sem haboztam a nagyban való gyakorlati kísérletre találmányomat felajánlani.

Apr. 1-én kaptam a távirati tudósítást, melyben a görög kormány a Görögországba való menetelre szólít.

Hamar megtettem az előkészületet. Gondosan becsomagoltam egy jó esomó kéntenyésztő üvegbe zárt bacillust, melyeket félrevezető galócák segítségével élesztettem fel. Azonkívül magam is és assistensem dr. Abel ur is vett magához pár tenyészbacillussal telt üvegesövet személyes biztosítékul azon esetre, ha a nagyobb láda el találna veszni, legalább legyen kisegítőül néhány tenyész-bacillusunk a további kísérletek eszközlése végett. Kedden apr. 5-én indultunk el Berlinből és négy napi szakadatlan menetelés után, Brenner, Brindisi, Corfu és Patraszon át apr. 9-én értünk Athénbe. Következő reggel bejelentettem megérkezésemet Konstantopulos miniszterelnök urnak. Tíz órakor megjelent dr. Pamponkis ur az athenei bakteriologiai laboratorium főnöke, kit a kormány azzal bízott meg, hogy a kísérletezéseknél segítségünk legyen. Ebben a laboratoriumban nagyobb mennyiségű tiszta tenyész-bacillust élesztettünk fel, hogy azokat aztán Thessaliában alkalmazzuk.

Apr. 16-án Pamponkis ur társaságában hajóra keltünk, Voloha mentünk s 18-ig ott időzve, az nap reggel Larissába, Thessali fővárosába vaspályáztunk, a melynek környékén megkezdendők voltunk a kísérletet.

A termékeny roppant nagy síkság legnagyobb részt nagybirtokosok kezén van. Ezen urak némelyike százereknek parancsol keleten. A népesség nem valami sűrű. A falvak kicsinyek és jelentéktelenek. A házak oly formán vannak építve, hogy szorosan egymás mellett állva sáncszerűleg vegyék körül a földes ur közepén levő s a többiek felett messze kimagasló házákat. Minden paraszt kezén van bizonyos földterület mivélés végett s munkájáért a termés bizonyos részét kapja jutalmul. A lakosok aránylag csekély száma természetesen nem elegendő a kiterjedt síkságok megmivélésére. Rettenetes térség, az ország több mint kétharmada ugaron hever. Ezeket az ugar földeket aztán legelőül használják juhok, kecskék és szarvasmarhák számára. Egy ugyanazon talaj körülbelül minden harmadik évben kerül mivélés alá. A talaj mesterséges trágyázását, még itt nem ismerik. Ezeket a terjedelmes ugarakon már háborítlanul szaporodhatnak az egerek. Mióta Thessalia görög lett, azóta tavaly volt ott a legelső jó aratás. A mezei egerek, a melyek ősidőktől fogva honosak Thessaliában — a régi görögöknek egérpusztító Istenök is volt, Sminthens vagy Myktonos Apolló néven a jó aratás következtében erősen megszorodtak. Az utóbbi feltevés szelid lefolyású tél keveset ártott nekik, úgy hogy tavasz nyíltán, vagyis február végén, sokkal nagyobb számban jelentek meg, mint bármikor az utolsó 25 év alatt.

A valesztinói állomás főnök Amira ur volt az, a ki február végén először hívta fel az érdekeltek figyelmét a rendkívül szaporodott mezei egerekre. Arról szó sem lehetett, hogy az egerek csak rövid időre özönlötték volna el a thessaliali síkságokat. Midőn aztán felhívták a veszélyre az érdekeltek figyelmét, a larissai síkságon egymástól távol eső s teljesen elkülönített területeken constatáltak a szomorú tény valóságát. Ezek az egéjéjéleg jövő s egymással megegyező tudósítások azt látszottak bizonyítani, hogy valami kívülről jövő invasió folytán támadt a baj. De nem ez volt az eset. Az egerek csak márczius elején kezdtek — a halmok és ugarokról előjőve — megtámadni a mivélés alatt álló földeket. Sokoldalulag megfigyelték, hogy előhaladásukban meghatározott utakon jártak. Így haladtak előre a vaspálya mentén. Az előhaladás látszólag csendesen történik; bizonyosan nem mentek addig előbbre, míg az ugynevezett várlakó individuumok száma

nem szaporodott felette sokra. Az egerek ásta folyosók körülbelül 20–40 centiméternyire vannak a föld alatt. A különböző csarnokok hossza különböző, láttunk 30–40 méter hosszút, sőt ennél hosszabbat is. Ezek a járdák függőleges körülbelül 5 centiméter átmérőjű nyílások által vannak a felszínre összekötve, némely helyen négyöt vagy több lyuk is vezet ugyanazon folyosóhoz, legtöbbször aztán a közelben füregszerű, finomul szétharapdált növényrészekkel kibélelt szélesebb helyiséget, a fészket találtak, a melyekbe a fiók egerek helyzetnek és neveltetnek. A frissen ástott lyukak előtt ott látjuk a kitört és messze kidobott földhányásokat. A talajt erősen markirozó furdákat, a melyeken az egerek egyik lyuktól a másikhoz szaladnak színről-színre láthatja az ember. Nap közben nem szoktak az egerek a lyukak körül szaladgálni, sőt azokon a helyeken sem, a hol át meg át van lyukgatta egérryílások által. Csak este jönnek elő beszerezni a szükséges táplálékot. Akkor sem látunk sokat belőlk, de halljuk mindenféle sajátságos cizezögésüket. Reggelre kellve a lyukakban mindenféle frissen levágott növényi hulladékokat találtak. A zöld buza leveleket úgy szerzik be, hogy hátsó lábaira állva átrágnak a gyenge buzahajásokat. A éragott hajtást aztán behúzzák a lyukba, hogy felfalják, vagy még jobban felaprózzák. Szaporaságuk óriási. Márczius hónapától fogva minden hóban 8–12 fiókat hoz világra minden egyes nőstény. Egy gondos megfigyelő beszélt, hogy ő egy vemhes egér uterusában 21 egérfőt talált. A mezők veszedelme tehát hónapról-hónapra nagyobbodik. A folyó év tavaszán észlelt egerek száma éppoly nagy volt, mint 1856-ban. Akkor is éppoly, mint most az ugaron fütöttek először tanyát. Minthogy azonban a mivélés alatt álló földek nem nagy kárt tettek, nem sok gondot fordítottak rájuk és pusztításukra semmit sem alkalmaztak. Midőn azonban május végén a perzselő nap folytán az ugarföldek kiszáradtak, mint minden esztendőben akkor már a mivélés alatt álló földekre szorultak az egerek, mert csak ott találtak táplálékot és rövid idő alatt olyan rettenetes pusztítást vittek véghez bennük, hogy abban az esztendőben alig menthettek meg valamit.

Hogy az egerek mily rettenetes gyorsasággal végzik pusztító munkájukat, erről sok hivatalos tudósítás tanuskodik. Este felkerestek egy szántó földet, hogy azt a következő reggel learassák. De mikor másnap reggel kimentek az aratók, nem találtak aratni valót. Az egerek egy éjjel az egész termést elpusztították. Egy Valesztim közelében lakó molnárról beszélték, hogy reggel földjére ment s bizonyos mennyiségű gabonát learatva, azt szamarára rakta és malmába vitte. Mikor aztán új gabona rakományal tért haza, az elsőből alig talált valamit. Azon hiszemben, hogy gabonáját ellopták, lesbe állott, hogy a vélt tolvaj esetleges megjelenése alkalmával, nyakon esíthesse azt. Csakhamar azonban nagyszámu egéresapat jött leskelve felé, hogy a második hozatalt is elezipehessék magokkal.

Az 1866-ik évi tapasztalatokon okult Thessalia nagybirtokosai az év folytán az egerek nagymérvű elszaporodásának felismerése után azonnal védekező-társulatot alapítottak.

A görög kormány a thessaliali termést fenyegető nagy csapást azonnal egész jelentőségében felfogta. Az idej aratás felette kitünő termést ígért. Körülbelül 40–50 millió frank értékű volt szó. Az egerek ellen való védekezés végett tehát azonnal nagyszámu szakértő tanácsát kérte ki. Az eleveni urak egyrésze a valesztinói és lárivai legerősebben megáramodott határok birtokosaihoz esatalkozott és május közepén megkezdtek a védekezést. Ezek az urak a mi megérkezésünkig akként védekeztek, hogy a meglepett területeket elárasztották vízzel, továbbá kiraktak megmérgezett táplálékokat, kecskák mély bádóg edényeket és az egerek járdájára keneztet szemet raktak.

Az egerek nagy száma és az elfoglalt terület nagyságához képest az egész védekezési mód sikertelennek bizonyult.

Megérkezésemet különböző érzések között várták. A földes urak remélték, hogy az általam feltalált bacillusoknak meg lesz a kívánt eredménye, mások, kivált a kormány által küldött szakemberek, nem sok sikert jósoltak a bakteriologiai védekezési módnak, mivel ez a mód eddig csak a laboratoriumban mutatott magnyugtató sikert, de a nyílt mezőn még nem lett kipróbálva. Különösen azért voltak rosszul hangolva védekezési módom iránt, mivel az ausztráliai tengeri nyulak ellenében alkalmazott bakteriologiai védekezési mód rosszul ütött ki.

Módszerem gyakorlati keresztülvitelét azonnal megkezdtem. Egér mindenütt található volt a larissai síkon.

A bacillusok gyakorlati alkalmazására nézve tervem az volt, hogy a bacillusnemű tenyészfolyadékba hüvelyk nagyságu száraz és lehetőleg fehér kenyeret mártogatok s azokat az egérlenyukba helyezem, minden lyukba egy darabot. Ha az egerek megesszik a kenyeret, akkor a laboratoriumban észlelt kísérletek szerint el kell pusztulniok. Az ilyen bacillusokkal fertőzött beteg állatoktól aztán megkapják az egétyphust azok is, melyek nem ettek a fertőzött kenyérből. Ehez képest a módszer alkalmazása felette egyszerűnek kínálkozott. Állomásunk Larissa volt, innen rándultunk ki naponként a környékre, magunkkal vive egy nagy bádógédényt tenyészfolyadékkal megtöltve, azonkívül 100 üvegesövet galóczákon élő tiszta tenyészállatokkal. Mikor már a gondozás alá vett terület központjára kiértünk, a tenyészfolyadék egy részét a földbirtokos által rendelkezésünkre boesított üstbe öntöttük és a folyadék tartalmához néhány üvegeső tiszta tenyészdeket is adtunk, hogy lehetőleg erősen ható folyadékokat nyerjünk.

(Folyt. követk.)

A Pallas Nagy Lexikona

Révai Testvérek által közreboesított előrajzát mellékeljük lapunk mai számához. Mikor ezt az előrajzot olvasóink figyelmébe ajánljuk, mi is szükségesnek tartjuk néhány szót elmondani erről a nagy munkáról, melynek megjelenése kétségen kívül a legkimagaslóbb irodalmi esemény hazánkban a letűnő század utolsó éveiben.

Magyarországra körülbelül hatvanézer idegen nyelvű lexikont hoztak be eddigél a külföldről s körülbelül negyedrészt annyi magyar enciklopédia fordult meg a közönség kezén. A magyar lexikonokról nem szólnak, ezek sok jóakarattal, törekvéssel és hazafiasan esinált könyvek melyek azonban már keletkezésük idején se lehettek

teljesen megfelelőek, egyrészt, mert két-három ember állította össze azokat, a kik természetszerűen nem lehetnek az összes tudományok magiszterei s minden törekvés és buzgóság mellett sem teremthettek teljesen kielégítő munkát, másrészt, mert ezek a lexikonok sokkal szerényebb és igénytelenebb eszközökkel, sokkal kisebb tőkével és áldozatokkal csinálódtak, semhogy mindent, amit a modern tudás felőle, egybegyűjthettek volna. De lettek légyen ezek a művek a tökéletesség mintaképei akkor sem felelhetnének meg ma a jogosan támasztható igényeknek. A gőz és a villám korát érzük, a fin de siècle tudása a gőz és a villám sebességével gyarapodik, fejlődik, tökéltésül. A mi egy évtizeddel ezelőtt még a lexikális tudás teljessége volt, az ma már elavult, túlhaladott dolog: az ma már csak historiai adat a tudáshoz, de legkevésbé sem tudomány.

Az idegen nyelvű lexikonok pedig — nagyobbára németek — nem ebbe az országba valók. Nem a kívülről gyakorta emlegetett „magyar chauvinizmus“ mondatja ezt velünk, hanem igenis a külföld chauvinizmusa. A német lexikonok nemcsak azért ártalmasak, ebben az országban, mert az idegen nyelv kultuszt hozták be, hanem ide plántálják az idegen szellemet is. A tudomány sohase olyan hozzáférhető idegen nyelven, mint a hazain: sohase olyan közvetlen; sohase keltheti bennünk azokat a pontos képeket; sohase simul olyan közel e mi gondolatvilágunkhoz, hogy a teljes megértés, a határozott tudás járhasson a nyomában. De ez még csak a kisebbik hiba. Nagyobb hiba, hogy az az idegen munka nemcsak nem tud, hanem nem is akar olyan lenni, hogy a mi jogos igényeinket kielégítse. A miért mi lelkesedünk, az őt nem hevíti; ami a mi szívünkhez közel áll, az neki idegen; ami a mi nemzetünknek életérdek, ott ő hilegen megy tovább, ügyet se vetve rá. Alig törődnek azzal, ami tisztán magyar, ami nekünk legfőbb és legfontosabb, s ha talán nem is egészen roszakarat, de legalább is kevésbevévés, nem törődés vezet a tollát, ha kényszerűségből velünk foglalkozik. A legkisebb német falu jobban érdekli, mint akármelyik vármegyénk; a legapróbb germanista közelebb áll szívélhez, mint a mi nemzeti nagyjaink.

A Pallas Nagy Lexikona — mint a prospektuson olvasható fényes névsor mutatja, — összegyűjtötte a legkiválóbb szakfőrdjakat, a kik eddig is apóli és terjesztői voltak a tudományak, és kiválóképen a magyar tudományak, hogy velök írassa meg az összes ismeretek enciklopédiáját. Ez a százyolezvan jól ismert név kezesség a mellett, hogy a mit csak elért a modern tudás, akár az elvont, akár a gyakorlati tudományok terén, azt mind felőle a nagy mű, mely a kezokból kikerül. A közélet nem adhat fel olyan kérdést, minőre e kiváló tudósok csoportja előre meg ne adta légyen a választ. Az összes ezikké a szerzők névaláírásával lesznek ellátva.

S a mit a szó érthetővé tesz, azt még több mint 2000 szövegrajz, 240 fametszeti melléklet-170 térkép, 64 színes nyomásu kép melléklet hozza közelebb a képzelethez. S ezek a képek, a rajzok és festőművészet kiváló alkotásai, csekély kivétellel mind idehaza készülték, a legkiválóbb magyar műintézetekben. Nemesak magyarázzák ezek a szöveget, hanem megadják ténylő bizonyítékát annak is, hogy a magyar művészet és magyar ipar teljesen lépést tartott a külföldivel, s talán nem egy tekintetben előtte is jár.

13.000 sűrűn nyomtatott oldal lesz a nagy munka. S a „Pallas“ irodalmi és nyomdai részvénytársaság olyan gondnal és műveléssel állítja ki a 16 kötetes művet, a hogy ilyen terjedelmű magyar munkát még nem állítottak ki. Külön e célra készült, teljesen fanyentes papirt használnak a Lexikonhoz, tehát olyan papírt, a mely soha meg nem sárgul. A nyomtatáshoz egyenest erre a célra öntött, teljesen új, kiválóan szép metszeti betűket használnak, hogy ne csak a szellemi tartalom legyen kiváló, hanem az egyuttal a szemet gyönyörködtető formában kerüljön a magyar olvasóközönség elé.

Az előfzetés feltételeire, valamint minden egyéb felmerülhető kérdésre vonatkozólag utalunk a lapunkhoz mellékelte prospektusra, a mely közli a munkatársak névsorát s felsorolja a műhöz esatolandó mellékletek ezimeit is.

Tehát ugy minden ízében magyar produktum az, mely előttünk van, és ha ennek tökéletességét csodáljuk, egyuttal öröm fog el ama nagy baladás felett, melyet e téren az utolsó 25 év óta tettünk. Hogy a művel nyugoti népek magaslatára emelkedjünk, hogy culturépnek tekintessünk, ehhez nagy részt hozzá fog járulni e jeles munka is és csak az volna nagyon kívánatos, hogy e munkát minden intelligens magyar ember bírja, olvassa.

Még csak azt említtük meg, hogy Révai Testvérek jóhírű cége e munka főképviseletével megbízatván — oly intézkedést létesített, mely lehetővé teszi, hogy a nagy művet bárki csekély havi 1 fit 50 kros részletfizetésre megszerezhesen, a mi már eleve is biztosítja a műnek a legnagyobb sikert. A Nagy Lexikon első kötete kb. e hó közepé táján fog megjelenni és a rendelőknek szétküldetni. A rendelések egyenesen vagy Kármán S. rimaszombati könyvkereskedése utján Révai Testvérekhez, mint a Lexikon főképviseletéhez küldendők Budapestre.

Hírek és vegyesek.

Vörhenyjárvány Gömörmegyében. Megyénk területén a vörheny járvány szerien lépett fel, s egyes helyeken a diphteritissel együtt szedi áldozatait. A halandóság azonban korántsem oly nagy, mint azt a fővárosi újságok s különösen a „Magyar Hírlap“ jelenti, hogy t. i. Rimaszombatban rövid idő alatt 33-an haltak el ebben a kínos betegségben. Városunkban a ronesoló toroklob járványának eddig összesen 5–6 áldozata van. A vörhenyjárvány, mely hivatalosan folyó hó 3-án állapotott meg, mikor is a kisdédővő intézetben 7 gyermek betegedett meg. A városi hatóság a járvány megállapítását s az ovoda lezárását körrendeletben tudatta a helybeli orvosokkal, felhíva őket, hogy minden újabb vörheny és diphteritis esetet a hatóságnál haladéktalanul jelentsenek be. Egyébként pedig az illetékes körök minden szükséges óvintézkedést, melylyel a járvány terjedése meggátolható, elégerélyesen s gyorsan foganatosítanak, úgy, hogy a különben is jóindulatának mutatkozó járvány remélhetőleg hamaros és szelid lefolyású lesz. Nem ajánlható azonban eléggé a szülőknek a rögtön elküldetés, mely a vörheny tovább-

terjedésének egyik leghatalmasabb akadályát képezi. Mihelyt a családban egy megbetegedés történt, a többi gyermekek tüstént eltávolítandók a lakásból lehetőleg oly helyre, hol gyermekek nincsenek. — Megemlítjük végül, hogy Tamásfalván, mely a járvány egyik fészke volt, már megtünt az uralkodni a diphteritis és vörheny.

Sok ilyen iskola fentartót. A Rimamurány-salgótarjáni vasmű-részvénytársaságnak a tanügy minden ágazatára kiterjedő állandó működése köztudomású. Egyes telep-in létesített iskolái az igényeknek megfelelően magas színvonalon állanak. A magyarosodás terjesztésében szinte fontos missiót teljesít ezen társulat, melynek iskolái jól díjazott kitűnő tanítók vezetése alatt valódi mintaiskolákká fejlődtek ki. Hogy mennyire érdeklődik a társulat a kötelekbe tartozó munkások gyermekeinek pontos iskoláztatása iránt, arra nézve egy szép és jellemző esetet hozok fel, mely követésre méltó példaként szolgálhat a tanügy iránt kevésbé érdeklődők, de főleg a tanítótevékenység végrehajtásával szemben oly közönyös magatartást tanúsító egyes iskola fentartó hitközségeknek. A társulat vezérigazgatója ugyanis, hogy megkönnyítse Klenócz községén kívül, többnyire a hegyek közt lakó munkások gyermekeinek iskoláztatását, a nevezett munkások gyermekeit havi ellátási díjban részesíti. Ezen valóban páratlan s anyagi áldozatokkal járó gondoskodás következtében az iskolától messze lakó szülők tankötele gyermekei a tanév alatt állandóan a községben tartózkodhatnak. Ilyen társulat előtt, mely alkalmazottjainak érdekeit a magáénak vallja, mely a tanügy terén, különösen a magyarosodás terjesztése körül oly elismerésre méltó tevékenységet fejt ki, s mely ebből kifolyólag a hazának derék, munkás és értelmes polgárokat nevel, kalapot emeljük.

A fekete stempliben. A ki e czímet olvassa, bizonyosan tudni fogja, hogy nem az „arany stempli“-ről

van szó, — hanem „ne hadd magad“ Schléssinger Zsigmond érdemeiben megszökött „vendégfogadás“ főtéren levő putikjáról. E putik valóban nagy látogatottságnak örvend. A múlt hét egyik napján is sok volt benne a „pasesir“; ezek közé tartozott Ráth Rudolf nyugalmazott százados juhásza is, kit a finomul kevert kék és sárga színű italok gőze oly édesmámorba ringatott, hogy mire fölébredt, a legnagyobb meglepetés közt konstatálta, hogy társai a benne elhelyezett 70 frral keréket oldott. Hová tűnt s kit nevez jelenlegi gazdájának, a legszorgosabb kutatás mellett sem volt mindeideig felderíthető.

Megkerült menyasszonyi ajándék. Jó gazda hírében áll Szabó Pál mucsik, Várbozcon. Sok lábas jószág mellett van egy tulipános ládája is, melynek tartalmáról mesés dolgot beszéltek a falusiak. Őrize is azt éjjel, nappal s mégis, kitudja hogy, — hogy nem, egy szép napon a délelgetett láda tartalmát hiányosnak találta: egy esomó ezüst gomb és esatt hiányzott belőle. Ezek képeztek volna azon menyasszonyi ajándékot, melylyel a jó apa férjhezment leányát akarta megörvendeztetni. Ily viszás helyzetében Szabó a esendőségre fordult segélyért és nem hiába, mert Mészáros Lajos örmester e hét elején az eltűnt gombok egyrésztét Weinfeld Adolf helybeli ezüstművesnél feltalálta s azonosságuk megállapítása után lefoglalta. Ugyanekkor tovább nyomozva, kiderítette, hogy a többi gomb M. János f.-pokorágyi lakosnál van, ki ezüstművestől vásárolta, hogy ő azokat W. A. ezüstművestől vásárolta. Minthogy a nyomozás és bünesséttel más büntényt is vél megállapíthatni, a nyomozás érdekében egyelőre csak e száraz tényállást közöljük.

Kiderített lopás. Az idei bő makktermésnek köszönhető talán, hogy még olyanok is rávágynak a makkoltatásra, kiknek még egy fiók malacot sem juttatott a végzett osztályrészü. Nem lehet esodálkozni, ha Pelle Imre és Petykó János péterfalai lakosokat addig ösztö-

kélte a makkoltatási vágy, míg bennük a gondolatot a tett mezejére nem terelte. Így esett aztán meg, hogy a múlt hó végén Hegedűs János Czifra pusztai lakostól két südöt elesábitottak. A nemezis azonban utól érte őket. Az általuk ellopott südökből egyet a kutató esendőr a péterfalai erdőn talált meg, a mászt pedig — oh szörnyű végzet — a ravatalon, és éppen azon megrendítő pillanatban, midőn a requeimtet fújta felette — — Pelle Imre.

Az éj lovagjai. Nem azokról a lovagokról van szó, kik esendes éjjelen, szerenádokkal lepik meg kedveseiket. A mi lovagjaink sokkal praktikusabbak; nem a szerelem világában keresik gyönyörüket, — hanem a „nebánt“-d helyek kizsákmányolásában. Így a minap is, okt. 29-ének éjjelen Almágy községben Mihály Jánostól 7 drb ludat, Farkas Márton dobfeneki lakostól 3 köpü méhét, Kovács Mária hasonlag dobfeneki lakostól egy kecskét szöktettek meg, bizonyosan azon előre megokolt elhatározással, hogy a szegény párok fölött kimondják a halálos ítéletet. Lesz-e idejük rá, megfogja fejteni a nyomozó esendőség.

Öngyilkos csavargó. Szmolár Mihály nógrádmegyei hirhedt csavargót — ki nem egy alkalommal volt hivatalan vendége a gömöri vásároknak — a esendőség f. hó 4-én Vácson elfogta és átadta az ottani kapitányságnak, melynek börtönében — nem tudni mi okból — zsebkendőjére felakasztotta magát s mire észrevették, már halva volt.

Tüzeset. Jolsván folyó hó 7-én d. e. az ág. ev. templom és iskola tözsomszédságában veszedelmes tűz támadt, mely a kávéház melléképületét is elhamvasztá. A tűz tova terjedésének részint a Fükő szádós parancsnoksága alatt derekasan működött tűzoltóság, részint a város több intelligens polgárának és a honvédtiszteknek buzgó fáradozása vetett gátot. Levelezőnk szerint kívánatos volna, hogy ez a szomorú alkalom a város értelmiségét a tűzoltó-egyesület irányában való élénkebb érdeklődésre serkentse.

H i r d e t é s e k.

Hirdetmény.

1877. sz. — Nagy-Rőcze város tulajdonához tartozó, a piacon fekvő nagy vendéglő, alsó korcsma es fürdő, azokhoz tartozó melléképületekkel, jégvermekkel stb. az 1893-ik év január hó 1-től kezdve három egymásután következőekre, november hó 14-én, délelőtt 9 órakor a város házában nyilvános árverés útján, a zárt ajánlatok elfogadásával is, haszonbérbe kiadatnak, az árverési, illetve haszonbérleti feltételek a városház irodájában megtekinthetők.

Nagy-Rőczen, 1892. október hó 26-án.

Stefancsok, polgármester.

Hirdetmény.

5093. sz. — A rimaszombati királyi törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a magyar királyi kincstár végrehajtónak Bögözy Ferencz uraji lakos végrehajtást szenvedő elleni 40 frrt 32 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Uraj községben fekvő az uraji 91. sz. telken foglalt A. 1—11. alatti birtokra és házra az árverést 329 frrtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1892. évi november hó 21-ik napján d. e. 10 órakor Uraj községbe a bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozik taroznak az ingatlanok becslésének 10%-át vagyis 32 frrt 90 krt készpénzben, vagy az 1881: évi LX-ik törvényezikk 42-ik §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881-ik évi november hó 1-én 3333-ik szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. törvényezikk 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1892. évi október hó 12-én.

A rimaszombati k. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Tomcsányi, kir. tszéki bíró.

29912 — IX. 892. szám.

Árverési hirdetmény.

A rimaszombati m. kir. pénzügyigazgatóság részéről ezennel közhírré tételük, miszerint a bor- és söritaladó, ugy a hus- és czukor-fogyasztási adó beszedés, nemkülönbén a szeszitalmérési adóbeszedés joga esetleg a kizárólagos szeszitalmérési jogosultság az alább megnevezett községekben az ezen m. kir. pénzügyigazgatóságnál és az ahhoz tartozó pénzügyi biztosságoknál megtekinthető feltételek alatt nyilvános árverés útján az 1893. évre, esetleg az 1894. és 1895. évekre is, haszonbérbe adatik.

Szabályszerűen kiállított és a kikiáltási ár 10%-át képező bánatpénzzel ellátott írásbeli ajánlatok akár az alábbi községekre együttesen, akár minden egyes községre nézve külön-külön, fentnevezett pénzügyigazgatóság főnökénél legkésőbb az árverés előtt egy órával benyújthatók, — az ajánlatban minden egyes adónemre külön-külön kitéendő a felajánlott összeg, valamint azon körülmény is hogy a szeszitalmérési adó beszedési jogára avagy a kizárólagos szeszitalmérési jogra tételük e ajánlat, s hogy az ajánlat 3 évre feltétlenül avagy feltételeken a felmondás fentartásával tételük-e, — a nem szabályszerűen avagy késő időben beadott ajánlat, figyelembe vétetni nem fog. — A kizárólagos szeszitalmérési jogosultságra tett ajánlat csak oly esetben fog figyelembe vétetni, ha a szesz utáni adóbeszedési jogra megfelelő ajánlat nem tételük.

Az illető községek 6 nappal az árverés előtt a kikiáltási ár megajánlása mellett az adókat megválthatják.

Folyó szám	A község neve	Az árverés helye és ideje	Lakosság száma	Kikiáltási ár egy évre												J e g y z e t.
				bor		sör		hús		czukor		szeszitalmérési adó vagy kizárólagos jog		összesen		
				frrt	kr	frrt	kr	frrt	kr	frrt	kr	frrt	kr	frrt	kr	
1	Klenócz	Rimaszombatban, a m. kir. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében 1892. évi november hó 17-én d. e. 9 órakor.	4591	535	85	87	50	153	64	391	14	7601	—	8769	13	a szesznel csakis az adóbeszedési jogra esetleg együttesen is
2	Rimabrezó		470	147	90	10	—	30	07	97	86	993	30	1279	13	
3	Rimabánya		546	221	85	50	—	54	63	67	65	1152	28	1546	41	
4	Rimócza		259	104	40	25	—	34	32	30	72	923	60	1118	04	
5	Rima-Lehota		288	80	47	—	—	4	70	11	15	651	60	747	92	
6	Kokova (esetleg Uj-Antalvölgygyel)		2863	493	97	355	55	207	56	583	11	4034	35	5674	54	
7	Keczege	Rimaszombatban, a m. kir. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében 1892. évi november hó 21-én d. e. 9 órakor.	292	60	90	15	—	17	81	10	29	358	65	462	65	együttesen is
8	Priboj		81	43	50	—	—	3	37	1	98	75	—	123	85	
9	Rima-Zsaluzsány		170	130	50	45	—	24	45	13	32	540	—	753	27	
10	Ráhó		421	145	26	33	—	43	85	53	40	827	40	1102	91	
11	Alsó Szkálnok		177	69	60	10	—	12	—	5	46	231	—	328	06	
12	Felső-Szkálnok		189	69	60	13	—	11	02	4	50	254	10	35	22	
13	Várboz		272	75	40	20	—	16	12	9	57	288	—	409	09	
14	Orlajtörék		243	34	80	7	50	8	—	1	66	326	—	376	96	
15	Bakostörék		443	122	88	10	50	28	66	13	56	730	80	906	40	
16	Tiszolcz		3697	1075	54	643	50	575	—	952	04	12284	46	15530	54	
17	Fűrész		659	36	55	—	—	21	50	24	—	1774	80	1856	85	
18	Hacsava		316	43	50	—	—	2	52	9	99	555	—	611	01	
19	Kraszna-Horka Várallya		914	261	—	120	—	76	91	27	54	1880	—	2365	45	
20	Uhorna		440	87	—	10	—	11	42	10	50	1202	82	1321	74	
21	Pacsa		570	28	50	10	—	23	32	6	12	1023	90	1091	84	
22	Hárskút		632	95	70	32	50	31	86	12	72	1080	—	1252	78	
23	Jólész		443	49	46	2	50	11	94	4	38	557	—	625	28	
24	Barka		441	87	—	25	—	42	79	18	—	972	—	1144	79	
25	Lucska		417	65	25	26	—	13	29	12	72	770	—	887	26	
26	Pádár	629	65	25	—	—	20	06	26	70	755	—	867	01		
27	Pápocs	136	17	40	—	—	2	52	—	—	178	—	197	92		
28	Sőreg	845	38	28	63	50	6	35	12	18	911	85	1032	16		
29	Uj-Antalvölgyi üveggyár (esetleg Kokovával)	—	115	98	625	—	142	51	304	68	2840	82	4028	99		
30	Csetnek	Rimaszombatban, a m. kir. pénzügyigazgatóság hivatalos helyiségében 1892. évi november 21-én d. e. 9 órakor.	1482	659	—	335	—	412	80	703	20	4611	90	6721	90	együttesen is
31	Páskaháza		338	81	60	17	50	18	30	6	—	1213	50	1336	90	
32	Kúntaplocza		566	174	30	—	—	17	14	26	34	1200	—	1417	78	
33	Gencs		364	49	50	—	—	11	92	3	—	525	—	589	42	
34	Rozslozsnyá		308	26	10	—	—	8	57	9	—	900	—	943	67	
35	Sebespatak		421	34	80	—	—	17	47	18	81	335	—	406	08	
36	Ochtina		722	226	50	—	—	69	34	55	08	2124	84	2475	68	
37	Rochfala		546	78	—	5	—	36	24	13	14	1050	—	1182	38	
38	Nagy-Szlabos		898	624	—	215	—	179	78	372	90	1948	50	3340	18	
39	Fekete-Lehota		992	204	—	—	—	54	40	62	52	2250	—	2570	92	
40	Restér		356	47	85	—	—	10	34	6	96	600	—	665	15	
41	Geczelfala		231	19	50	—	—	4	22	2	52	445	—	471	24	
42	Petermány	181	19	50	—	—	6	97	3	—	300	—	329	47		
43	Hankova	238	17	40	—	—	8	19 ¹ / ₂	11	88	324	60	362	07 ¹ / ₂		
44	Feketepatak	330	30	19	—	—	15	77	13	71	582	—	641	67		
45	Markuska	167	17	40	—	—	7	72	12	36	300	—	337	48		
46	Kis-Szlabos	162	14	40	—	—	7	72	—	69	180	—	202	72		
47	Berdárka	189	9	90	—	—	6	02	2	36	567	—	585	22		
48	Gacsalk	279	27	40 ¹ / ₂	—	—	8	57	21	—	318	75	375	72 ¹ / ₂		
49	Oláhpatak	795	130	50	15	—	47	88	26	70	3061	09 ¹ / ₂	3281	17 ¹ / ₂		
50	Gócs	508	90	—	10	—	16	86	20	46	1051	—	1188	32		
51	Felső-Sajó	460	84	—	6	25	22	70	14	28	1151	—	1278	23		
52	Alsó-Sajó	630	143	11 ¹ / ₂	10	50	40	68	12	96	1447	—	1654	25 ¹ / ₂		
53	Telgárt	1502	97	—	35	—	40	—	24	60	2923	—	3119	60		
54	Vernár	680	144	12	139	20	41	—	30	—	1669	50	2023	80		

Rimaszombat, 1892. november 5-én.

M. kir. pénzügyigazgatóság.